

Valtuutettu Eveliina Tyyskäsén ym. valtuutettujen aloite teinineuvolasta

Kaupunginvaltuusto 06.11.2023 § 121

Valtuutettu Eveliina Tyyskäsén jätti seuraavan aloitteen:

Viime aikojen uutisointi lasten ja nuorten pahoinvoinnista on tehnyt mielenterveyspanostusten tärkeyden näkyväksi. Viime maanantaina julkaistu Pelastakaa lapset järjestön Lapsen ääni 2023 raportti paljasti, että yhä useamman lapsen arki on kriisissä Suomessa. Köyhyyden aiheuttamat puutteet näkyvät lasten kaikilla elämänalueilla. Pienituloisten lasten perheistä 90 prosenttia lapsista koki, että perheellä on haasteita selviytyä menoista. 14 prosenttia lapsista koki, ettei perheellä ole riittävästi ruokaa Suomessa. Arjen puutteet aiheuttavat osattomuuden ja ulkopuolisuuden tunnetta. 64 prosenttia lapsista koki mielenterveytensä huonoksi. Tämä lukema on järkyttävä ja täysin kestävätkö. Mikään tilanne ei kuitenkaan ole niin toivoton, etteikö sitä voisi lähteä korjaamaan mikäli tahtoa on. Ennaltaehkäisevillä sekä löytävillä palveluilla lasten, nuorten ja perheiden joutumista ahdinkoon voitaisiin välttää. Tällä hetkellä perheiden palvelut ovat hyvin pirstaleisia ja hajallaan.

Myös Raisiossa on saatu toistuvasti lukea lehdistä nuorten pahoinvoinnin aiheuttamista lieveilmiöistä. Nuorten väkivaltainen käytös on oireilua siitä, ettei asiat ole hyvin. Rangaistuksien sijaan tarvitaan varhaista, laajaa ja monialaista tukea ja apua. Nykyinen oireilu ei myöskään ole yksin lasten ja nuorten asia. Nuoren pahoinvointi on koko perheen kriisi. Aikuiset kasvattavat lapsia ja nuoria. Jos kotona voidaan huonosti koko perhe voi huonosti. Nykyvanhemmuus on kuormittavaa, ja moni väsy vaatimusten ja muutosten keskellä. Kansainvälisen tutkimuksen mukaan suomalaiset vanhemmat kuuluvat maailman uupuneimpien joukkoon. Lasten ja nuorten asioita ei voida hoitaa vain yksittäisinä asioina tai tekoina. Tuen ja avun tulee huomioida ympäristö, jossa lapsi tai nuori varttuu.

Suomalainen neuvolajärjestelmä on maailmankuulu. Perheen elämää järjestyttävät muutokset eivät lopu siihen, kun vauva saapuu perheeseen. Minkä vuoksi neuvolassa käynti ei jatkuisi myös silloin kun perhettä kohtaa uusi tilanne, nuoruus ja murrosikä? Raision Vasemmistoliitto esittää Raisioon nuoria ja heidän perheitään tukevaa teinineuvola. Teinineuvolaan tulee kutsu kaikille raisiolaisille murrosikää lähestyvien nuorten perheille. Teinineuvola olisi monialaista perheitä tukevaa palvelua, joka tulisi nähdä erityisesti ennaltaehkäisevänä ja etsivänä, kunnille kuuluvana palveluna. Kuntien vastuulle hyvinvointialueuudistuksen jälkeen jäi tärkeä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Teinineuvolan ideana olisi tukea koko perhettä sen sijaan, että apu jäisi yksittäisiksi lapsen tai nuoren tukitoimiksi ilman ympäristön huomioimista. Neuvolatoiminnalla voitaisiin tukea perheen jaksamista muutosten keskellä sekä edistää myös perheen yhteenkuuluvuutta ja perheenjäsenten välisiä suhteita, joista hyötyy perheen lisäksi myös koko yhteiskunta.

Eveliina Tyyskäsén ja Vasemmistoliiton valtuustoryhmä

Aarre Lehtonen
Sari Suominen
Tiina Kiesi
Heikki Suominen

Emma Lindqvist
Mirva Salonen
Jari Pulkkinen

Päätös Aloite merkittiin pöytäkirjaan ja lähetettiin kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 13.11.2023 § 390

Esittelijä Kaupunginjohtaja Eero Vainio
Päätösehdotus Kaupunginhallitus lähettää valtuustoaloitteen sivistyslautakunnan valmisteltavaksi.
Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Sivistyslautakunta 20.11.2024
1470/12.05.02/2023

Valmistelija: sivistysjohtaja Leena Laakso, etunimi.sukunimi(at)raisio.fi

Vastaus on valmisteltu yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen alueen 5 perhekeskuspäällikkö Hannele Nikander-Tuomisen kanssa.

Lasten, nuorten ja perheiden ongelmien ratkaisemiseksi ensisijaisina toimintamalleina ja keinoina ovat varhainen havaitseminen, varhainen puuttuminen, monialainen tarpeen mukainen tuki ja ohjaus portaittain vahvemman tuen piiriin. Rangaistukset eivät ole koskaan ensisijainen keino puuttua ongelmiin. Kaikissa vaiheissa lapsen ja nuoren huoltaja on prosessissa mukana keskusteluin ja kuulemisin. Tuen antaminen on laissa säädettyä ja sen vaikutukset näkyvät kunnan toimintoja säätelevissä laeissa, mm. varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa, oppivelvollisuuslaissa, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa, laissa kunnan peruspalveluiden valtionosuuksista ja laissa tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta. Kasvatuksen ja opetuksen piirissä toimivat ammattilaiset toimivat yhteistyössä monialaisesti hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Tätä työskentelyä ohjaavat mm. opetussuunnitelma, opiskeluhoitosuunnitelma ja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.

Lapsille ja nuorille jatkumona hyvinvointialueen tuottamien neuvolapalveluiden jälkeen ovat opiskeluhoollon palvelut, joihin sisältyvät koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja- ja lääkäripalvelut, koulukuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskeluhoolto ja koulut/oppilaitokset tekevät tiivistä yhteistyötä ja ovat osa koulujen opiskeluhoolltopalveluja kouluissa ja oppilaitoksissa. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on koulujen tärkein hyvinvointityön kokonaisuus, jossa myös vanhempien edustus on mukana. Siinä työskentelevät yhdessä opiskeluhoollon ja koulun työntekijät ja keskiössä on lasten ja nuorten hyvinvoinnin kasvattaminen. Opiskeluhoollon lisäksi kouluissa työskentelee psykiatrisia sairaanhoitajia, jotka ovat matalalla kynnyksellä tukena lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdeasioissa. Em. mainittujen palvelujen lisäksi tarvittaessa hyvinvointialueen palveluista on käytettävissä esim. perheneuvolan ja lapsiperheiden sosiaalipalvelut myös ennaltaehkäisevässä työssä. Kun tuen tai hoidon tarve kasvaa, tulee mukaan myös muita toimijoita erikoissairaanhoidosta tai lastensuojelusta. Moniammatillinen työskentely on toimintamallina, kun nuori ja/tai perhe tarvitsee enemmän tukea. Kun nuorella ja/tai perheellä on tuen tarvetta, asioita voidaan käsitellä

yksilökohtaisessa opiskeluhoitotyöryhmässä, jossa mukana ovat oppilaan ja perheen kannalta olennaiset henkilöt ja jotka voivat tukea lasta/nuorta ja perhettä. Myös muita verkostoja ja yhteistyötapoja on osana palveluja. Vanhempainyhdistysten kanssa tehdään laaja-alaista yhteistyötä eri ilmiöiden näkökulmasta, perheitä tukien. Koulussa toimivat opetushenkilöstön, ohjaajien ja opiskeluhoitotyön henkilöstön lisäksi yhteisöpedagogi ja ankkuriopettaja.

Kouluterveydenhuollossa vuosittain tehdyillä terveystarkastuksilla tuetaan oppilaan kasvua ja kehitystä sekä seurataan ja edistetään terveyttä ja hyvinvointia. Tarkastusten tavoitteena on myös oppilaan vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen. Tarkastuksissa huomioidaan oppilaan ja perheen yksilöllisiä tarpeita. Oppilaalle tehdään 5. ja 8 luokka-asteella laaja terveystarkastus, jonne mukaan kutsutaan myös huoltajat (myös muihin tarkastuksiin voivat huoltajat tulla, mutta näihin tarkastuksiin kutsutaan huoltajat aina mukaan). Laajaan terveystarkastukseen sisältyy huoltajan kirjallisella suostumuksella koulun opettajan arvio oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista koulussa. Näin tarkastuksella voidaan huomioida tuen tarvetta kokonaisvaltaisemmin. Terveysneuvonta, jota toteutetaan esim. terveystarkastuksissa, sisältää mm. ihmissuhteisiin, lepoon ja vapaa-aikaan, median merkitykseen terveyden ja turvallisuuden kannalta, ergonomiaan, ravitsemukseen, liikuntaan, painon hallintaan, suun terveyteen ja seksuaaliterveyteen mukaan lukien raskauden ehkäisy eli nuoren hyvinvointia tuetaan eri vaiheissa nuoruutta huomioiden yksilölliset tarpeet.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa tehdään säännöllisesti yhteistyötä kaupungin ja hyvinvointialueen toimijoiden välillä ja tavoitteena on tunnistaa varhaisessa vaiheessa tuen tarpeessa olevia sekä yksilö- että ilmiötasolla. Yhteistyötä tehdään mm. varhaiskasvatuksen ja neuvolan, kuntoutuksen ammattilaisten, perheneuvolan sekä ennaltaehkäisevien perhepalveluiden kanssa alle kouluikäisten kanssa. Ennaltaehkäisevää työtä tehdään lapsuuden eri vaiheissa ja siten palvelut ovat tukemassa perheitä eri lapsuuden ja nuoruuden vaiheissa jatkumona. Kaupungin hyvinvointikoordinaattori huolehtii terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä kaupungin eri sektoreiden ja alueellisten muiden toimijoiden kesken. Hyte-yhdyspintatyössä jalkautetaan paikallisesti vaikuttavia ja verkostollisia yhteistyörakenteita ja toimintamalleja, mm. nuorten ehkäisevän päihde- ja väkivaltatyön sekä mielen hyvinvoinnin edistämiseksi. Nuorisotyöllä on myös tärkeä rooli osana lasten ja nuorten palveluja ja tärkeää on yhteensovittaa eri toimijoiden palvelut yhteiseksi kokonaisuudeksi, jota yhteisövaikuttavuuden viitekehys tukee kokonaisuutena.

Yhteisövaikuttavuus on Itlan (Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö) tukema toimintamalli lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittämiseksi, jota on pilotoitu Raisiossa kahden vuoden ajan (<https://itla.fi/toiminta/yhteisovaikuttavuus/>). Alkuvaiheen pilotissa on ollut mukana Kuloisten ja Ihalan koulut ja Leijapuiston, Kuloisten, Pasalan, Pasalanpuiston, Lapiokujan ja Metsäaron päiväkodit sekä avoin kohtaamispaikka Satelliitti. Yhteisövaikuttavuustyössä taustatukena on säännöllisesti kokoontuva yhteisövaikuttavuus-johtoryhmä, johon kuuluvat eri toimialojen esihenkilöt kaupungin, hyvinvointialueen, järjestöjen ja seurakunnan palveluista. Perhekeskuksen palveluohjaaja Minna Lehtinen ja Turun Ammattikorkeakoulun terveyden ja hyvinvoinnin, sosiaali – ja kasvatustieteiden lehtori Laura Närvi kouluttivat koulujen ja päiväkotien henkilökuntaa mallin käyttöön ja tavoitteisiin. Työpajoissa henkilöstö työsti arjessa toimivia toimintatapoja lasten ja perheiden avun piiriin saattamiseksi. Seuraavana vaiheena järjestettiin koko perusopetuksen henkilöstölle ”Arki haltuun” -messut, jossa koulujen henkilöstö ja yhteensä

41 toimijaa hyvinvointialueelta, sivistys- ja vapaa-aikatoimialalta sekä kolmannelta sektorilta kohtaisivat ja saivat vaihtaa tietoa tarjolla olevista palveluista. Syksyllä 2024 järjestettiin puolikas vesopäivä, jonka osana ohjelmassa oli aiheen tietoisuuden edelleen lisääminen.

Varhaiskasvatuksen johtajien ja perusopetuksen rehtoreiden tietoisuutta ja osaamista on kehitetty Itlan koulutuksella, yhteisövaikuttavuuden seminaarilla, jossa asiantuntijaluennon lisäksi paneelikeskusteluiden aiheina olivat ”Mikä muuttuu arjen työssä?” ja ”Millainen johtaminen sitouttaa toimijat?”, ja lisäksi toimintatapoja kehitetään aktiivisesti säännöllisissä yhteisövaikuttavuus-johtoryhmässä ja kasvatuksen ja opetuksen johtajien palaverissa. Kouluissa ja päiväkodeissa työtä kehitetään niin kasvatuksen, opetuksen kuin opiskeluhuollonkin toimijoiden yhteistyöllä. Parhaillaan on menossa puolivuositain toteutettava kysely lasten, nuorten ja perheiden ajankohtaisten ilmiöiden ja toimenpiteiden kohdentamisen tarpeiden kartoittamiseksi. Kysely on suunnattu sekä lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskenteleville että lapsille, nuorille ja vanhemmille.

Varha on valmistelemaan yhteistyösopimusta Itlan kanssa, minkä myötä toimintamalli laajenee ensin Varhan alueen 5 (Raisio-Naantali-Rusko) alueella ja Turussa aluepilottina ja myöhemmin koko Varhan alueella käyttöön otettavaksi. Yhteisövaikuttavuuden viitekehukseen nojautuvalla toimintamallilla kehitetään sitä, että kuormittavassa tilanteessa olevat perheet saavat lapsilleen apua nykyisestä palvelujärjestelmästä ajoissa ja vaikuttavasti ja apu tuodaan ensin perheelle tuttuun kehitysympäristöön esim. varhaiskasvatukseen tai kouluun. Työ on pitkäjänteistä yhteistyön laajamittaista koordinoitua, eri toimijoiden yhteiseen tavoitteeseen sitoutunutta työskentelyä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Tavoitteena on toimintamalli, joka on niin konkreettinen ja tunnistettava, että sitä voidaan arvioida ja tutkia ja kehittää edelleen. Mukana toimintamallin toteuttamisessa ovat varhaiskasvatus, perusopetus, lasten ja aikuisten sosiaali- ja terveystalvet, kolmas sektori ja palveluiden koordinaatio. Toimintaa on esitelty kasvatuksen ja opetuksen henkilöstön lisäksi opiskeluhuollon ohjausryhmälle, sivistyslautakunnalle ja se on kirjattu sekä Raision lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan että sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan strategiaan tavoitteisiin. Vanhemmuuden ja perheen tuki on kirjattu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan tavoitteeksi ja suunnitelma sisältää monipuolisia toimenpiteitä tämän osalta. Yhteisövaikuttavuus on kehitysympäristöjen, palveluiden ja perheen lähiyhteisön ja verkoston systemaattista, koordinoitua yhteistyötä.

Tärkeässä roolissa ennaltaehkäisevässä työskentelyssä on myös kotouttamisen tarpeiden huomiointi, joka näkyy erilaisissa palveluissa. Kolmannen sektorin palvelujen osuus on myös merkittävässä roolissa vanhemmuuden tukemisessa ja palveluiden järjestämisessä. Kohtaamispaikka Satelliitissa on runsaasti palveluja, jotka tukevat ja edistävät perheiden ja lasten/nuorten hyvinvointia ja yhteistyö on tiivistä myös näiden toimijoiden kanssa sekä kaupungin että hyvinvointialueen kanssa. Rinnakkaisen järjestelmän rakentamisen sijaan on mielekäästi niin resurssien kuin toimintojen näkökulmasta kehittää olemassa olevien palveluiden entistä tehokkaampaa yhteistyötä ja palveluohjaamista.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Leena Laakso

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta antaa valtuustoaloitteeseen edellä olevan vastauksen.

Päätös